

2013-2014 második félév
Sapientia-EMTE, FFM, Kolozsvár
3. év

Kortárs filmelmélet 2.

Oktató: Virginás Andrea – avirinas@gmail.com
Órák időpontja: szerda 12-14, A115

Tematika

A tantárgy egy választható labor-óra, s ennek megfelelően a közös, gyakorlat-orientált csoportmunkára, valamint az elemzési és értelmezési készségek gyarapítására törekszik. A modernként megnevezhető filmelméleti megközelítések közül terítékre kerülnek a következők: a szerzői elmélet(ek), strukturalizmus és filmszemiotika, a pszichoanalitikus filmelmélet, a feminista, valamint queer filmelmélet, a posztkoloniális filmelmélet, az új képfajták elmélete(i), és a kognitív filmelmélet.

Módszerek

Minden elméleti irányzatot az oktató kiselőadása vezet fel, amelyhez lehetőség szerint csatlakozik egy elemzésre kiválasztott film (akár órán, akár otthon) való megnézése. Az adott elméleti irányzatnak szentelt második órán a hallgatók közül az adott téma felelősei elgondolnak, megterveznek és levezetnek egy, a megnézett filmre vonatkozó – és az adott filmelméleti irányzat elveinek és premisszáinak megfelelően működő – csoportos elemzési munkát, amelyben hasznosítják az oktató kiselőadását, a témához rendelt szakirodalmat, valamint az elemzés tárgyául szolgáló filmet is.

Osztályozás

Az óra keretében történő elemzési tevékenység képezi az érdemjegy felét, míg a másik fele az óra utolsó alkalmakor sorra kerülő csoportos beszélgetés és (előre megírt, 3-5 oldalas) elemző dolgozat jegyéből áll össze. A kollokviumra a hallgatóknak elő kell készíteniük egy 5 perces filmrészletet (ez lehet saját anyag is), amely alkalmas lehet arra, hogy valamelyik irányzatot, illetve egy-egy nagy hatású elméleti fogalom (szerző, tekintet, identitás, stb.) mozgóképes megjelenítését illusztrálja. A jelenléti ívvel rendelkező órák felén kötelező a jelenlét annak, aki a tantárgyból jegyet kíván szerezni.

Tanmenet

- 1. hét, szeptember 18.** Alternatív hét.
- 2. hét, szeptember 25.** Bevezetés, a tantárgy megbeszélése 1.
- 3. hét, október 2.** A szerző(i) elmélet I.
- 4. hét, október 9.** A szerző(i) elmélet II.

Példafilmmek: *Annie Hall* (r. Woody Allen, 1977), *2x50 Years of French Cinema* (r. Jean-Luc Godard, Ann-Marie Miéville, 1995), *The Royal Tenenbaums* (r. Wes Anderson,

2001), *Adaptation* (r. Spike Jonze, 2002), *Off Hollywood* (r. Hajdu Szabolcs, 2007), *Hitchcock* (r. Sascha Gervasi 2012).

Bazin, André. A filmalkotó személyiségéről. *Mi a film?* Budapest: Osiris, 1995, 60-76.

Barthes, Roland. A szerző halála. *A szöveg öröme*. Budapest: Osiris, 1996, 50-55.

Sarris, Andrew. Egy filmtörténet-elmélet felé. *Metropolis* 2003/4, 20-33.

Wollen, Peter. A szerzői elmélet. *Metropolis* 2003/4, 34-41.

5. hét, október 16. Strukturalizmus és filmszemiotika. Realizmus-koncepciók 1.

Példafilmmek: *The Draughtsman's Contract* (r. Peter Greenaway, 1982), *Cube* (r. Darren Aronofsky, 1997), *Tejút* (r. Fliegauf Benedek, 2007), *Politist, adjectiv* (r. Corneliu Porumboiu, 2009).

Metz, Christian. A denotáció problémái, 73-99, A film strukturális megközelítése, 101-115. In: Hoppál Mihály-Szekfű András (szerk.): *A mozgókép szemiotikája*. Budapest: MRT TK Szakkönyvtára, 1974.

Casetti, Francesco. „A filmnyelv alapjai: Mitry és a szimbolikus struktúrája”. In: *Filmelméletek* pp. 69-74. Szemiotika/materializmus/pszichoanalízis.” *Filmelméletek* pp. 184-188. F, K

„Colin McCabe 'Realism in the Cinema: Notes on Some Brechtian Theses. Stephen Heath: Lessons from Brecht'” *What is Film Theory* pp. 53-63. P

6. hét, október 23. Pszichoanalízis és filmelmélet 1.

7. hét, október 30. Pszichoanalízis és filmelmélet 2.

Példafilmmek: *Spellbound* (r. Alfred Hitchcock, 1945), *Suddenly, Last Summer* (r. Joseph L. Mankiewicz, 1959), *Fight Club* (r. David Fincher, 1999), *The Cell* (r. Tarsem Singh, 2000), *Inception* (r. Christopher Nolan, 2010), *A Dangerous Method* (r. David Cronenberg, 2011)

Silverman, Kaja. A tekintet. *Metropolis* 1999/nyár, 1-9.

Baudry, Jean-Louis. Az apparátus. *Metropolis* 1999/nyár, 10-23.

8. hét, november 6. A feminista és queer elméletek 1.

9. hét, november 13. A feminista és queer elméletek 2.

Példafilmmek: *Sabrina* (r. Billy Wilder, 1954), *Le Samourai* (r. Jean-Pierre Melville, 1967), *The Crying Game* (r. Neil Jordan, 1992), *Brokeback Mountain* (r. Ang Lee, 2005).

Vincze Teréz. Feminizmus és filmelmélet. *Metropolis* 2000/4, 1-5.

Mulvey, Laura. A vizuális élvezet és az elbeszélő film. *Metropolis* 2000/4, 12-23.

Doane, Mary Ann. Film és maszk. A női néző elmélete. *Metropolis* 2000/4, 24-36.

Jagose, Annemarie. *Bevezetés a queer-elméletbe*. Budapest: Új Mandátum, 2003, 1-22.

10. hét, november 20. A posztkoloniális filmelmélet 1.

11. hét, november 27. A posztkoloniális filmelmélet 2.

Példafilmmek: *Apocalypto* (r. Mel Gibson, 2006), *Loverboy* (r. Catalin Mitulescu, 2011), *Csak a szél* (r. Benedek Fliegauf, 2012), *Cloud Atlas* (r. Tom Tykwer, Andy Wachowski, Lana Wachowski).

Robert Stam-Louise Spence: Kolonializmus, rasszizmus és reprezentáció. *Metropolis* 2005/2, p. 12-26.

Ella Shohat: Nemiség és kultúra a Birodalomban. *Metropolis* 2005/2, p. 28-57.

12. hét, december 4. Kognitív filmelmélet.

Példafilmmek: *Stalker* (r. Andrej Tarkovskij, 1979), *Solaris* (r. Andrej Trakovskij, 1972 / r. Steven Soderbergh, 2002), *Pi* (r. Darren Aronofsky, 1998), *Memento* (r. Christopher Nolan, 2000), *Szerelemre hangolva* (r. Wong Kar-Wai, 2000).

Bordwell, David. Érvelés a kognitivizmus mellett. *Metropolis* 1998/99 tél-tavaszi, 14-33.
Anderson, Joseph és Barbara Anderson. Miért van szükség ökológiai metaelméletre? *Metropolis* 1998/99 tél-tavaszi, 34-48.

13. hét, december 11. Új képfajták. Realizmus-koncepciók 2.

Példafilmmek: *Videodrome* (r. David Cronenberg, 1984), *Mátrix 1-3* (r. Wachowski-testvérek, 1997-2000), *[Rec]* (r. Jaume Balagueró, Paco Plaza, 2007), *Quarantine* (r. John Erick Dowdle, 2008), *Killing Time* (r. Florin Piersic Jr., 2011), *Berberian Sound Studio* (Peter Strickland, 2012).

Lev Manovich: A film mint kulturális interface. *Metropolis* 2001/1, 24-43.

Casetti, Francesco: „A film, mint a világban való részvétel: André Bazin, A film mint a világ dokumentálásának eszköze: Siegfried Kracauer”. In *Filmelméletek 1945-1990*, pp. 36-47.

(válogatás alatt)

14. hét, december 18. Kollokvium.

Tájékoztató jellegű szakirodalom

What is Film Theory? An Introduction to Contemporary Debates (Richard Rushton és Gary Bettinson, Open UP, 2010)

Film Theory. An Introduction through the Senses (Thomas Elsaesser és Malte Hagener, Routledge 2010)

Kovács András Bálint *Mozgóképelemzés* 2009.

A már említetteken kívül a tantárgyban még használható Francesco Casetti *Filmelméletek* c. könyve, illetve a *Metropolis* című folyóirat vonatkozó lapszámai (www.metropolis.org.hu).